

6.

KATEGORIJA (NE)ODREĐENOSTI I PRIDJEVSKI VID: KORPUSNOPRAGMATIČKA ANALIZA

Ova cjelina knjige posvećena je kontrastivnoj korpusnoj analizi pragmatičkih funkcija i upotrebe određenih i neodređenih pridjeva kao potencijalnih gramatičkih markera kategorije (ne)određenosti u hrvatskome i srpskome jeziku. Ovo istraživanje, provedeno na mrežnim korpusima hrWaC i srWaC, nadovezuje se na rezultate analize pragmatičkih funkcija i upotrebe određenih i neodređenih pridjeva koju smo u studiji Karlič (2017) proveli na jezičnoj građi suvremenih gimnazijskih udžbenika iz nastavnih predmeta *Hrvatski jezik* i *Srpski jezik*. Provođenjem korpusne analize određenih i neodređenih pridjeva u mrežnim korpusima hrWaC i srWaC cilj nam je provjeriti hipoteze proizašle iz prethodnoga istraživanja te ih potkrijepiti kvantitativnim podacima o odnosu gramatičke kategorije pridjevskoga vida i semantičko-pragmatičke kategorije (ne)određenosti. Osim toga, kontrastivnom analizom rezultata iz dvaju korpusa cilj nam je utvrditi postoje li razlike među funkcijama i upotrebom određenih i neodređenih pridjeva na hrvatskome i srpskome govornome području.

Cjelina je organizirana u šest poglavlja. (1) Prvo poglavlje posvećeno je prikazu (tumačenja) odnosa kategorija (ne)određenosti i pridjevskoga vida u hrvatskome i srpskome književnome jeziku. (2) U drugome su poglavlju predstavljene polazne hipoteze i ciljevi korpusnopragmatičke analize određenih i neodređenih pridjeva provedene na mrežnim korpusima hrWaC i srWaC, dok su u (3) trećemu poglavlju predstavljene metodološke postavke istraživanja. (4) U četvrtome su poglavlju predstavljeni rezultati analize, u (5) petome je izložena njihova interpretacija, nakon čega slijedi (6) završno poglavlje sa zaključnim razmatranjima.

6.1. Kategorija (ne)određenosti i pridjevski vid¹⁰⁷

Pridjevski vid predstavlja jednu od najnestabilnijih gramatičkih kategorija u hrvatskome i srpskome književnome jeziku (Ajdžanović i Alanović 2010: 15). Razlog tomu njezina je selektivna morfologiziranost. Naime, na morfološkom planu ne posjeduju svi pridjevi vidske parnjake, već samo neki opisni i gradivni pridjevi muškoga roda (npr. *velik-veliki*, *drven-drveni*), dok je u ostalim slučajevima formalna

¹⁰⁷ U ovome je poglavlju sažet opći prikaz odnosa pridjevskoga vida i kategorije (ne)određenosti, kojim smo se opširno bavili u studiji *(Ne)određenost: Sredstva i načini izražavanja u hrvatskom i srpskom književnom jeziku* (Karlič 2017). Iznose se oni podaci koji su relevantni za korpusnopragmatičku analizu koja slijedi u narednim poglavljima.

razlika između određenih i neodređenih pridjevskih formi djelomična (u pridjeva srednjega roda u jednini, npr. *veliko*) ili se odnosi isključivo na dužinu gramatičkih nastavaka te promjenu mjesta ili kvalitete akcenta (u pridjeva ženskoga roda te pridjeva svih rodova u množini, npr. *velika*; *veliki/velike/velika*) (Karlić 2017: 72).

Prema tradicionalnim tumačenjima kategorije pridjevskoga vida u hrvatskome i srpskome jeziku pridjevi određenoga i neodređenoga vida primarni su markeri kategorije (ne)određenosti (*Pozdravio me mlad susjed* [neodređeni pridjev: -određenost] / *Pozdravio me mladi susjed* [određeni pridjev: +određenost]) (usp. ibid. 63–77). Unatoč brojnim odstupanjima od toga pravila u jezičnoj upotrebi – koja se tumače postupnim gubljenjem osjećaja o funkciji pridjevskoga vida kao markera (ne)određenosti među izvornim govornicima – u aktualnim hrvatskim i srpskim gramatikama uglavnom se polazi od pretpostavke da se određenim pridjevskim formama (onih pridjeva koji posjeduju oba vidiska parnjaka) označavaju imenice određenoga statusa, dok se neodređenim pridjevskim formama označavaju imenice neodređenoga statusa. Nekolicina recentnijih studija o (ne)određenosti i pridjevskome vidu dovodi u pitanje utemeljenost takvoga tumačenja (npr. Aljović 2002; Trenkić 2002, 2004; Arsenijević i Stanković 2008; Zergollern-Miletić 2008 i dr.), nudeći nove interpretacije funkcija i distribucije određenih i neodređenih pridjevskih formi. U tim se studijama određenim (dugim) pridjevskim formama pripisuju različite funkcije (markiranje određenosti imenica, markiranje specificiranosti njihova referenta ili potpuni gubitak pragmatičke funkcije te vrste), a kada je riječ o neodređenim (kratkim) pridjevskim formama:

[...] većina stručnjaka smatra da kratke [neodređene] pridjevske forme u funkciji atributa markiraju neodređenost. Glavni argument u prilog takvom tumačenju predstavlja činjenica da se oni u pravilu nikada ne pojavljuju kao atributi uz glavu određenog imenskog izraza (pod uvjetom da posjeduju dugu i kratku formu). Međutim, s obzirom na stapanje dviju paradigmi, a time i prevladavanje upotrebe dugih [određenih] pridjevskih formi (pogotovo u kosim padežima), sve su učestalija tumačenja da se njihovim izborom o statusu (ne)određenosti ne označava ništa. (Karlić 2017: 77)

Analizom aktualnih gramatika hrvatskoga i srpskoga književnoga jezika te studija posvećenih distribuciji određenih i neodređenih pridjevskih formi (prije svega Alanović i Ajdžanović 2010) izdvojili smo njihove tipične sintaktičke funkcije (prema Karlić 2017: 74). Određene pridjevske forme pojavljuju se: (1) u sintagmatskim spojevima s pokaznim zamjenicama (npr. *taj veliki pas*); (2) u složenim terminološkim jedinicama (npr. *veliki prasak*); (3) u složenim vlastitim imenima (npr. *Aleksandar Veliki*); (4) uz imenice u vokativu (npr. *dragi profesore*). Kratke pridjevske forme pojavljuju se: (1) u sklopu imenskoga predikata (npr. *Dan je lijep*); (2) u sklopu

imenskoga predikatnoga proširka (npr. *Vratio se nasmijan*); (3) u ustaljenim idiomatiziranim izrazima (npr. *teška srca*).

S ciljem utvrđivanja distribucijskih obrazaca određenih i neodređenih pridjeva muškoga roda u jednini u hrvatskome i srpskome književnome jeziku, u sklopu studije Karlič (ibid. 78–84) analizirali smo upotrebu određenih i neodređenih pridjeva muškoga roda u jednini u aktualnim gimnazijskim udžbenicima iz nastavnih predmeta *Hrvatski jezik* i *Srpski jezik*. Obrada jezične građe izvršena je ručnim putem te je provedena kvalitativna analiza detektiranih primjera. Iako je analizom potvrđeno da se određene i neodređene pridjevske forme pojavljuju u gorenavedenim sintaktičkim funkcijama, uočena su i neka odstupanja. Njihov izbor pokazao se prilično slobodnim s obzirom na status (ne)određenosti imenskih izraza (određeni pridjevi pojavljuju se u sintagmatskoj vezi s određenim i neodređenim imenicama – i obratno). Pritom, upotreba određenih pridjevskih formi prevladava nad upotrebom neodređenih pridjevskih formi, posebice u kosim padežima. Kontrastivna analiza hrvatskih i srpskih udžbenika pokazala je da je upotreba neodređenih pridjevskih formi u određenim i neodređenim imenskim izrazima zastupljenija u hrvatskim udžbenicima. Iz provedene analize proizašli su sljedeći opći zaključci:

[1] Nema mnogo argumenata koji idu u prilog tumačenju prema kojem neodređena forma pridjeva označava neodređeni, a određena forma određeni status imenice. (ibid. 83)

[2] [...] u obama književnojezičnim izrazima uočljiv [je] identičan proces koji vodi u smjeru potpunog gubljenja (ne)određenosti kao morfološke kategorije te supstitucije imeničke paradigme pridjevsko-zamjениčkom paradigmom u deklinacijskom obrascu posvojnih pridjeva, neodređenih opisnih pridjeva u funkciji atributa te pridjevskih zamjenica. (ibid. 84)

[3] Potrebno je dodatno preispitati hipotezu o neodređenom pridjevu kao markeru neodređenosti (ibid. 83) te je analizom kvantitativnoga tipa potrebno provjeriti valjanost hipoteze o učestalijoj upotrebi neodređenih pridjevskih formi u hrvatskome jeziku u odnosu na srpski jezik.

U posljednjemu smo zaključku ukazali na potrebu za provođenjem kvantitativne analize kojom bi se utvrdio razmjer odstupanja od pravila prema kojemu se neodređene pridjevske forme koriste isključivo u sklopu neodređenih imenskih izraza (analizom udžbenika utvrđene su svega dvije iznimke toga pravila). Takva bi analiza omogućila preispitivanje hipoteze autorice Aljović (2002), prema kojoj se neodređenim pridjevskim formama markira neodređenost imenskoga izraza, dok se određenim pridjevskim formama ne markira informacija o statusu (ne)određenosti imenskoga izraza. Kvantitativna korpusna analiza hrvatskoga i srpskoga jezika

omogućila bi utvrđivanje eventualnih razlika u frekventnosti upotrebe neodređenih pridjevskih formi.

6.2. Polazne hipoteze i ciljevi istraživanja

Korpusna analiza pragmatičkih funkcija i upotrebe određenih i neodređenih pridjeva provedena na mrežnim korpusima hrWaC i srWaC zasniva se na hipotezama proizašlim iz istraživanja koje je predstavljeno u prethodnome poglavlju:

[Ne/određenost – H1]:

U sklopu imenskoga predikata i imenskoga predikatnoga proširka tipična je upotreba neodređenih pridjevskih oblika.

[Ne/određenost – H2]:

U složenim vlastitim imenima te uz imenice u vokativu tipična je upotreba određenih pridjevskih oblika.

[Ne/određenost – H3]:

Određeni pridjevi koriste se u sklopu imenskih izraza određenoga i neodređenoga statusa, stoga nisu u funkciji gramatičkoga markera određenosti.

[Ne/određenost – H4]:

Neodređeni pridjevi tipično se koriste u sklopu imenskih izraza neodređenoga statusa, stoga su potencijalno u funkciji gramatičkoga markera neodređenosti.

[Ne/određenost – H5]:

Određeni pridjevski oblici zamijenili su neodređene pridjevske oblike u kosim padežima.

[Ne/određenost – H6]:

Upotreba neodređenih pridjeva frekventnija je na hrvatskome govornome području nego na srpskome govornome području.

Istraživanje se provodi s trima središnjim ciljevima: (1) utvrđivanje načela distribucije određenih i neodređenih pridjeva s obzirom na njihovu sintaktičku funkciju; (2) utvrđivanje odnosa između kategorije (ne)određenosti i pridjevskoga vida; (3) utvrđivanje eventualnih razlika u distribuciji i pragmatičkim funkcijama određenih i neodređenih pridjeva u korpusima hrvatskoga i srpskoga jezika. Vjerujemo da će rezultati ovoga istraživanja doprinijeti aktualnoj raspravi o pitanju posjeduju li suvremeni hrvatski i srpski jezik primarne markere (ne)određenosti.

6.3. Metodologija

Korpusnopragsmatička analiza određenih i neodređenih pridjeva muškoga roda jednine u mrežnim korpusima hrWaC i srWaC provedena je primjenom Metode 1 (usp. Poglavlje 4.2.3), koja je u prvoj fazi uključivala vertikalnu analizu korpusa (pretraživanje korpusa i generiranje nasumičnih uzoraka određenih i neodređenih pridjeva m. r. jd.), dok je u drugoj fazi uključivala horizontalnu analizu uzoraka (kvalitativna analiza KWIC-primjera i anotacija njihovih pragmatičkih obilježja). Nakon provedene vertikalno-horizontalne analize uslijedila je kvantitativna obrada i interpretacija podataka. U nastavku ovoga poglavlja slijedi detaljniji prikaz navedenih faza istraživanja.

6.3.1. Uzorak

Korpusna analiza određenih i neodređenih pridjeva muškoga roda u jednini provedena je na mrežnim korpusima hrWaC i srWaC. Iz navedenih smo korpusa generirali četiri nasumična uzorka koji se sastoje od: (1) 400 KWIC-primjera određenih pridjeva iz hrWaC-a; (2) 400 KWIC-primjera neodređenih pridjeva iz hrWaC-a; (3) 400 KWIC-primjera određenih pridjeva iz srWaC-a; (4) 400 KWIC-primjera neodređenih pridjeva iz srWaC-a. Alat *Sketch Engine* omogućava pretraživanje korpusa pomoću korpusnoga upitnoga jezika (eng. *Corpus Query Language*, CQL). Njegovom se primjenom sužavaju rezultati na temelju oznaka u korpusima. Budući da su korpusi hrWaC i srWaC označeni morfosintaktičkim oznakama, CQL-upitom moguće je suziti rezultate na temelju oznaka MULTEXT-East. Za potrebe ovoga istraživanja rezultati su ograničeni na određene, odnosno neodređene pridjeve u pozitivu muškoga roda u jednini. Dodatno, alat nudi mogućnost stvaranja nasumičnoga uzorka određene veličine. Izračunali smo veličinu uzorka potrebnu za istraživanja uzimajući u obzir ukupnu veličinu populacije (hrWaC sadržava 1,4 milijardi pojavnica, a srWaC 500 milijuna pojavnica), granicu pogreške od 5 % te razinu pouzdanosti od 95 %. Dobiveni broj od 385 za hrWaC i 381 za srWaC zaokružili smo na 400 nasumičnih KWIC-primjera kao dovoljnu količinu primjera koji predstavljaju hrWaC, odnosno srWaC.

6.3.2. Anotacija i obrada podataka

Budući da korišteni korpusi ne posjeduju sintaktičku i pragmatičku anotaciju, druga faza analize uključivala je horizontalnu, kvalitativnu analizu KWIC-primjera iz četiriju uzorka te njihovu ručnu anotaciju. Anotaciju je provelo dvoje nezavisnih anotatora s visokoškolskim obrazovanjem iz područja filologije. Anotatori su dobili usmene i

pismene upute za anotaciju, uključujući ilustrativne primjere za svaku od mogućih kategorija. Anotacija je provedena u Excel-tablicama koje su uključivale osam stupaca sljedećega sadržaja: (1) informacija o izvoru iz kojega potječe primjer, (2) lijevi kontekst, (3) KWIC-upit, (4) desni kontekst, (5–8) četiri sloja informacija koje anotatori označavaju biranjem jedne od odgovarajućih vrijednosti iz padajućega izbornika (v. Slika 2). Nakon što su anotatori samostalno označili primjere uslijedila je usporedba oznaka te njihovo usuglašavanje.¹⁰⁸ Anotacija je uključivala kategorizaciju KWIC-primjera određenih i neodređenih pridjevskih formi muškoga roda u jednini s obzirom na četiri kriterija: (I) padežni oblik (kontrolna anotacija); (II) posjedovanje jednoga ili obaju vidskih parnjaka; (III) sintaktička funkcija u rečenici; (IV) status (ne)određenosti imenskoga izraza u sklopu kojega je pridjev upotrijebljen.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Reference	Left	Kwic	Right	Padež	Oba oblika	Sintaksa	Neodr./Odr.
2	skole.hr	se u nekoliko formata: kao interaktivni sadržaj prikladan za pregledavanje na internetu, ali i u PDF formatu koji je	spreman	za ispis na standardnim A4 piscima, te u posebno zabavnom "FLIP" formatu. Projekt "Klasici hrvatske književnosti"				
3	aqua-anima.net	uz stjenovito-Sljunčanu plažu pogodnu za samce, djecu i one željne društva i morskih sadržaja, a jedan dio plaže	rezerviran	je i za naturiste. Osim kampa za smještaj šatora postoji mogućnost boravka u dvokrevetnim sobama u sklopu Aqua Anima.	N G D			
4	zadarskillst.hr	oštećeni vlak i pruga. Uslijed detonacije razbijena su prozorska stakla na pet obiteljskih kuća u okolici dok su na tri	osobna	automobila oštećeni stražnje svjetlo, vjetrobransko staklo i poklopac. U vlaku su, osim 39 - godišnjeg strojovode	A V L I O			
5	zupa-nasice1.hr	u kojoj se sav predaje Očevo ljubavi: " Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj " (23,46). To je Isus Krist Kralj. Bio je	veličanstven	već u prvoj kušnji u pustinji - i tu je kraljevao-vladao, bio je veličanstven u svojim riječima i djelima - i tu se				
6	zadardanas.hr	navedenih parcela. Vjerojatno je to taj dio za koji su se trebali pobrinuti konzultanti i lobisti te postići s Vladom	povoljan	dogovor. Izvlaštenje zbog prošlosti, a ne zbog budućeg projekta? No, tvrditi da ugovor nije postojao, ne odgovara				
7	uspdr-delta.hr	te uputio zahvalu na pozivu i dosadašnjoj uspješnoj suradnji sa našom udrugom.Nakon završetka rada skupštine	priredjen	je domjenak za sve goste i članove udruge. </doc><doc> Popularna manifestacija Noć muzeja bit će održana u noći s petka 29. siječnja				
8	tportal.hr	. Ašarko želeći snimiti album gospel pjesama, otišao je, kao i mnogi tada, na audiciju kod Sama Phillipa. Naravno,	Sam	Phillips ga je glatko odbio, jer snimati pjesme nadbožnog sadržaja u vrijeme kad iz svih radio prijamnika trešti zvuk				
9	slobodnadalmacija.hr	stanovnika, iskjučivo srpske nacionalnosti. Najmlađi stanovnik tog sela, 66 - godišnji Pavao Stupar, i	sam	povratnik nakon Oluje, rekao nam je kako je ovo prvi teži incident u mjestu. Živim ovdje već sedmu godinu i nikad se ništa				
10	komentar.hr	podataka dobivene svojim Google - hakiranje m ". Uhićeni 19 - godišnjak u Velikoj Britaniji, za kojeg se sumnjalo da je	povezan	s LuizSecom, bio je samo operater IRC kanala koji nije bio izravno povezan s grupom. napadima na mete poput Sonya				
11	index.hr	Bit ćemo naj sretnije i najmoćnije biće u svemiru, bit ćemo ono što jesmo. " Naša reakcija na stres je to što nas ubija, a ne	sam	stres " Dr. Hans Selye, Mađarski endokrinolog Evolucija stresa - priča o našem davnom pretku, kojega zamišljamo kako				
12	zdravakrava.hr	se astrologijom, proučila sam već puno natalnih karata i time sudbina ljudi. Istina je, nekima je život već unaprijed	lagan	i jednostavan, dok druge čekaju nezgode, problemi i čak tragedije, ali znači li to da su oni prvi sretniji od drugih?				
13	glas-koncila.hr	koji su istodobno i vjernici. U Hrvatskoj je uobičajeno da se malim udrugama civilnoga društva daje nerazmjerno	velik	medijski prostor pa bi bilo u najmanju ruku primjereno i pravedno da se daje prostor i tako brojnoj i relevantnoj				
14	slobodnadalmacija.hr	majmuna vjerojatno bi i to zgršija, ali godine činu svoje hehe..... pisswoman, nevjernice vrlo ti je	živopisan	komentar, ali ja tebe, kako i sama znaš, ne shvaćam zaozbiljno. Više kao... ljevičarski kaktus. torch alias baklo.				
15	vecernji.hr	novog; a rast i širenje svijesti zbivaju se bez ikakvih ograničenja. Hvala @dražeN, i ja sam kao REALNI OPTIMIST	siguran	da će u hrvatskom narodu doći do kvalitativno skoka, ali to mi ovdje nećemo doživjeti. Međutim, već sada moramo tome pozdrav ostavljamo:) (Advent 02.09.2008., 07:27:46) A je sad ču sve to gledati... Najbolje da uključim kameru pa onda				
16	tportal.hr	, koj bez njega nebi preživio ni dan ha ha A morala sam se naravno nasmijati i komentarama naših blogera:)))))) Tebi	lijep					

Slika 2. Izvadak iz Excel-tablice u kojima je izvršena anotacija.

(I) Iako hrWaC i srWaC posjeduju morfosintaktičku anotaciju, provedena je kontrolna anotacija padežnih oblika pridjeva zbog uočenih pogrešaka u izvornoj anotaciji (najčešće u slučaju padežnoga sinkretizma N/A, N/V, G/A, D/L. usp. Tablica 7). Oznake korištene pri anotaciji skraćenice su za sedam padeža: N, G, D, A, V, L, I.

¹⁰⁸ S obzirom na malen broj utvrđenih nepodudarnosti i postignutu suglasnost među anotatorima nije bilo potrebe za angažiranjem dodatnih anotatora. Iz istoga razloga nismo računali koeficijent pouzdanosti anotatora.

Nevažeći primjeri koji ne odgovaraju kriterijima pretraživanja (određeni/neodređeni pridjev muškoga roda u jednini) obilježeni su oznakom 'netočna oznaka'.¹⁰⁹

Padežni oblici	Određeni pridjevi – m. r. jd.		Neodređeni pridjevi – m. r. jd.	
	hrWaC	srWaC	hrWaC	srWaC
N/A	23 (76,67 %)	27 (48,21 %)	33 (97,06 %)	65 (73,86 %)
N/V	0 (0 %)	4 (7,14 %)	0 (0 %)	19 (21,59 %)
G/A	5 (16,67 %)	10 (17,86 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
G/L	0 (0 %)	1 (1,79 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
D/L	2 (6,67 %)	6 (10,71 %)	1 (2,94 %)	0 (0 %)
A/V	0 (0 %)	4 (7,14 %)	0 (0 %)	4 (4,55 %)
V/I	0 (0 %)	1 (1,79 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
L/I	0 (0 %)	3 (5,36 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Σ	30 (100 %)	56 (100 %)	34 (100 %)	88 (100 %)

Tablica 7. Nepodudarnosti među izvornim oznakama padežnih oblika iz hrWaC-a i srWaC-a te oznaka dobivenih kontrolnom anotacijom.

U Tablici 8 slijedi prikaz točnosti klasifikatora padežnih oblika važećih primjera određenih i neodređenih pridjeva iz hrWaC-a i srWaC-a. Iz navedenih rezultata proizlazi zaključak da je točnost klasifikatora nešto veća u hrWaC-u nego u srWaC-u.

	Određeni pridjevi		Neodređeni pridjevi	
	hrWaC	srWaC	hrWaC	srWaC
Točna oznaka	344 (91,98 %)	244 (81,33 %)	324 (90,5 %)	247 (73,73 %)
Netočna oznaka	30 (8,02 %)	56 (18,67 %)	34 (9,5 %)	88 (26,27 %)
Σ	374 (100 %)	300 (100 %)	358 (100 %)	335 (100 %)

Tablica 8. Prikaz točnosti klasifikatora padežnih oblika određenih i neodređenih pridjeva u hrWaC-u i srWaC-u.

(II) Budući da je za potrebe analize pragmatičkih funkcija i distribucije određenih i neodređenih pridjevskih formi presudan podatak posjeduju li primjeri pridjeva oba vidiska parnjaka, anotacija je uključivala kategorizaciju primjera s obzirom na taj

¹⁰⁹ Korpusi hrWaC i srWaC označeni su *de facto* standardom za označavanje slavenskih jezika pod nazivom MULTEXT-East, inačicom 5. Specifikacije za hrvatski i srpski jezik dostupne su na poveznicama:

Hrvatski jezik: <http://nl.ijs.si/ME/Vault/V5/msd/html/msd-hr.html>,

Srpski jezik: <http://nl.ijs.si/ME/Vault/V5/msd/html/msd-sr.html>.

kriterij. Pri anotaciji su korištene oznake 'Y' za pridjeve koji posjeduju oba vidska parnjaka (npr. *nov-novi*) te 'N' za pridjeve koji posjeduju isključivo dugu pridjevsku formu (npr. *hrvatski*) ili kratku pridjevsku formu (npr. *čovjekov*).

Primjeri iz uzorka neodređenih pridjeva muškoga roda u jednini (hrWaC):

- (1) Prema vašem mišljenju, što je najvažnije za **skladan** suživot s partnerom?
[A_(akuzativ)/Y_(ima vidski parnjak)]
- (2) U snijeg dodati žlicu po žlicu, prosijani šećer u prahu, zatim zobene pahuljice, lješnjake i **limunov** sok [A_(akuzativ)/N_(nema vidski parnjak)]

(III) Svakome KWIC-primjeru anotatori su pridružili odgovarajuću brojčanu oznaku sintaktičke funkcije koju pridjev vrši u rečenici: (1) sastavnica imenskoga predikata; (2) sastavnica imenskoga predikatnoga proširka; (3) sastavnica imenskoga izraza čija je glava pridjev; (4) sastavnica imenskoga izraza (svih vrsta osim predikatskoga) u sklopu kojih je izbor vidske forme pridjeva slobodan. Kao posebna kategorija izdvojene su (5) sastavnice ustaljenih fraza i složenih terminoloških jedinica (u kojima izbor pridjevskoga vida nije slobodan) te (6) sastavnice složenih vlastitih imena (u kojima izbor pridjevskoga vida nije slobodan).

Primjeri iz uzorka neodređenih pridjeva muškoga roda u jednini (hrWaC):

- (1) Istina je, nekima je život već unaprijed **lagan** i jednostavan, dok druge čekaju nezgode, problemi i čak tragedije (...) [N/Y/1_(sastavnica imenskoga predikata)]
- (2) Vraćao bi se u Zagreb pokunjen, **prevaren** i opljačkan, a onda bi se iznova sa starom strašću hvatao u koštac sa svojom Dektivom.
[N/Y/2_(sastavnica imenskoga predikatnoga proširka)]
- (3) [nema potvrde u analiziranome uzorku]
- (4) Ukoliko **određen** stan ostane neprodan, APN će Vam ponuditi kupnju stana veće površine nego što Vam pripada prema broju članova.
[N/Y/4_(sastavnica imenskoga izraza u sklopu kojega je izbor vidske forme pridjeva slobodan)]
- (5) Nisu vam to doma nikad govorili? Da se kaže **dobar** dan, ili dobra večer (...)
[N/Y/5_(sastavnica ustaljenih fraza i složenih terminoloških jedinica)]
- (6) Kontrolna točka broj 14 je niže dole na lokalitetu **Miletin** bor.
[N/Y/6_(sastavnice složenih vlastitih imena)]

(IV) Podatak o (ne)određenosti imenskih izraza u sklopu kojih se pojavljuju pridjevi pridružen je onim primjerima koji su u kategoriji III označeni kao (4) sastavnice imenskoga izraza (svih vrsta osim predikatskih) s mogućnošću slobodnoga izbora vidske forme. Primjerima iz ostalih kategorija (1, 2, 3, 5, 6), kao i nevažećim primjerima, pridružena je oznaka '0'. Pridjevima koji su sastavnice imenskoga predikata ili imenskoga predikatnoga proširka nije pridružena oznaka o statusu (ne)određenosti jer „predikatno ime nije i ne može biti nositelj kategorije (ne)određenosti [budući da] pridjev kao predikatno ime ne pripada imenskoj nego

glagolskoj paradigmi” (Karlič 2017: 75 prema Znika 2006: 23). U sklopu ustaljenih imenskih fraza i složenih terminoloških jedinica te složenih vlastitih imena izbor pridjevskoga vida nije slobodan, stoga nije uvjetovan statusom (ne)određenosti. Pritom su vlastita imena, zbog jedinstvenosti referenta, u većini slučajeva određenoga statusa (usp. Karlič 2017: 117–124).

Prilikom određivanja statusa (ne)određenosti imenskih izraza anotatori su se pridržavali kriterija prema Karlič (2017):

Određenost imenskog izraza obilježje je neposredne ili posredne poznatosti (prepoznatljivosti) njegova referenta svim sudionicima govornog događaja. Pritom pojam *poznatost* podrazumijeva kolokutorovu mogućnost lociranja jedinstvenog referenta ili skupa referenata unutar svojega i lokutorova zajedničkog referentnog skupa te njegovu uspješnu identifikaciju. (ibid. 164)

Semantičko-pragmatička obilježja određenih imenskih izraza mogu biti situacijska ili tekstualna, posredna ili neposredna poznatost referenta. Rubni slučaj predstavljaju imenski izrazi s obilježjem inkluzivnosti referenata, kojima se referira na sve članove kakvoga referentnoga skupa (ibid. 42).

Neodređenost imenskog izraza obilježje je nepoznatosti/neprepoznatljivosti referenta kolokutoru, s time da referent može i ne mora biti članom lokutorova i kolokutorova zajedničkog referentnog skupa. Ako to jest, neodređenost imenskog izraza proizlazi iz kolokutorove nemogućnosti identificiranja specificiranog referenta unutar zajedničkog referentnog skupa. Osim toga, u kategoriju neodređenih imenskih izraza ubrajaju se i oni nereferencijalni. (ibid. 164)

Semantičko-pragmatička obilježja neodređenih imenskih izraza mogu biti nereferencijalnost te nespecificiranost i/ili nepoznatost referenta (ibid. 42).

Pri anotaciji primjera oznaka '1' pridružena je pridjevima u sklopu neodređenih imenskih izraza, a oznaka '2' pridjevima u sklopu određenih imenskih izraza (Primjer 2).

Primjeri iz uzorka neodređenih pridjeva muškoga roda u jednini iz (1) hrWaC-a i (2) srWaC-a:

- (1) Svijeća daje **ugodan** i originalan miris pčelinjeg voska. [A/Y/4/1_(-određenost)]
Ponosan afroamerikanac Miles Davis bi te nokautirao, kao sto je to cesto cinio u svoje slobodno vrijeme amaterski boksajuci. [N/Y/4/2_(+određenost)]

- (2) Ako želite da imate dug i **stabilan** brak, najpre upoznajte partnera, otkrijte sve njegove mane i vrline. [A/Y/4/1_(-određenost)]
 Očekujemo da nekoliko hiljada naših sugrađanki obavi ovaj **značajan** preventivni pregled. [A/Y/4/2_(+određenost)]

Primjeri iz uzorka određenih pridjeva muškoga roda u jednini iz (1) hrWaC-a i (2) srWaC-a:

- (1) Na mirnoj i lijepoj lokaciji, na prvom katu iznajmljujemo **četverosobni** stan sa kuhinjom, blagovaonicom te dnevnim boravkom (...) [A/Y/4/1_(-određenost)]
 Jakov i Valerie (r. Evens) Vučić (od Kekeca) iz Belgije, krstili su kćer Ivanu-Kristu. **Mladi** bračni par u Vidu grade novu kuću. [N/Y/4/2_(+određenost)]
- (2) Na **elektronskom** portalu jednih hrvatskih novina stoji: informacija ne senzacija. [L/N/4/1_(-određenost)]
 Ovaj **blagi** piling uklanja sve nečistoće i odumrle ćelije sa kože ruku. [N/Y/4/2_(+određenost)]

6.4. Rezultati analize

6.4.1. Određeni pridjevi

Analizom uzoraka od 400 KWIC-primjera određenih pridjeva muškoga roda u jednini iz mrežnih korpusa hrWaC i srWaC, koji su ručno anotirani s obzirom na njihova gramatička i pragmatička obilježja/funkcije, utvrdili smo da je 7 % primjera iz hrWaC-a te 25 % primjera iz srWaC-a nevažeće (primjeri ne odgovaraju opisu određenih pridjeva muškoga roda u jednini) (usp. Tablica 9).¹¹⁰ Shodno tome, statistička obrada podataka izvršena je nad važećim primjerima. Postoci u svim tabličnim prikazima (osim u Tablici 9) odnose se samo na važeće primjere.

	Određeni pridjevi (m. r. jd.)	
	hrWaC	srWaC
Nevažeći primjeri	26 (6,5 %)	100 (25 %)
Važeći primjeri	374 (93,5 %)	300 (75 %)
Σ	400 (100 %)	400 (100 %)

Tablica 9. Udio nevažećih i važećih primjera u analiziranim uzorcima određenih pridjeva muškoga roda u jednini (hrWaC i srWaC).

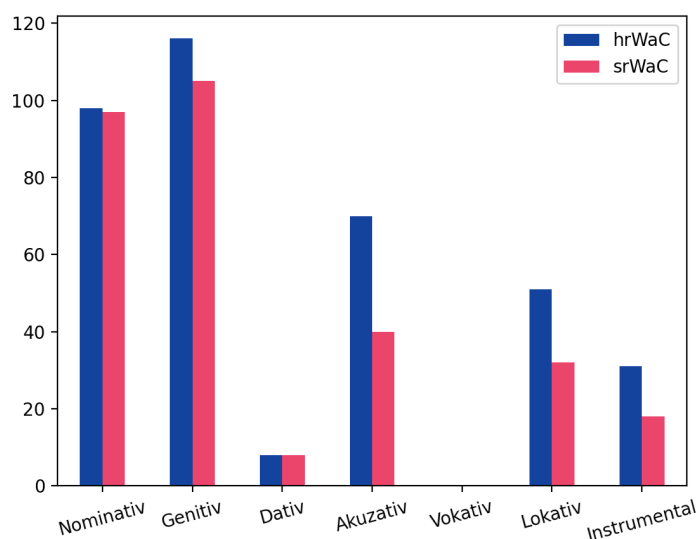
¹¹⁰ U tabličnim prikazima navode se postoci s dvama decimalnim mjestima, dok se u tekstu zbog lakše čitljivosti navode cijeli brojevi.

(I) Padežni oblici

Provedena analiza pokazala je da se najveći udio određenih pridjeva muškoga roda u jednini u uzorcima iz hrWaC-a i srWaC-a pojavljuje u formi genitiva (hrWaC: 31 %; srWaC 35 %) i nominativa (hrWaC: 26 %; srWaC 33 %). Nakon njih po kriteriju zastupljenosti slijede pridjevi u akuzativu (hrWaC: 19 %; srWaC 13 %), lokativu (hrWaC: 14 %; srWaC 11 %) i instrumentalu (hrWaC: 8 %; srWaC 6 %). Unatoč manjim odstupanjima u zastupljenosti padežnih oblika u uzorcima iz hrWaC-a i srWaC-a, njihov je poredak prema učestalosti pojavljivanja jednak (Tablica 10).

Padež	Određeni pridjevi (m. r. jd.)	
	hrWaC	srWaC
N	98 (26,2 %)	98 (32,67 %)
G	116 (31,02 %)	105 (35 %)
D	8 (2,14 %)	8 (2,67 %)
A	70 (18,72 %)	39 (13 %)
V	0 (0 %)	0 (0 %)
L	51 (13,64 %)	32 (10,67 %)
I	31 (8,29 %)	18 (6 %)
Σ	374 (100 %)	300 (100 %)

Tablica 10. Zastupljenost padežnih oblika u kojima se pojavljuju određeni pridjevi muškoga roda u jednini (hrWaC i srWaC).

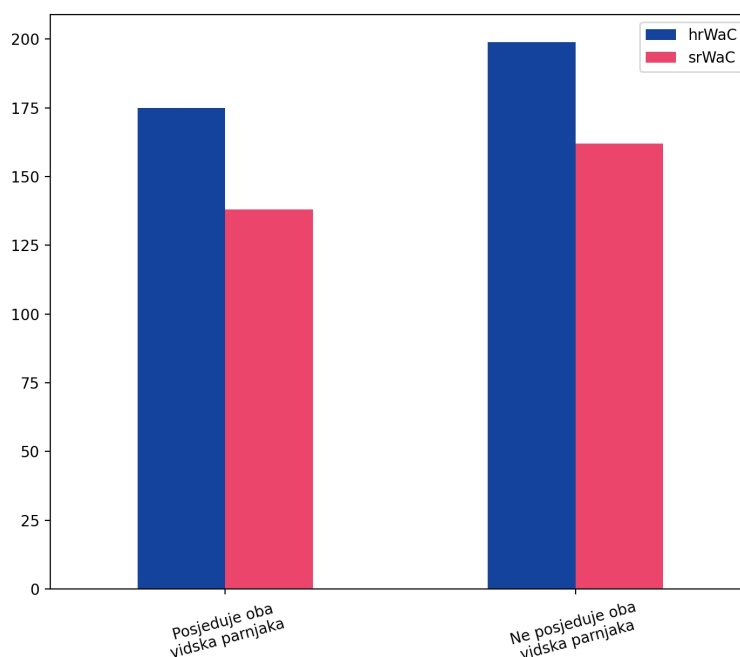
Graf 1. Grafički prikaz podataka iz Tablice 10. Zastupljenost padežnih oblika u kojima se pojavljuju određeni pridjevi muškoga roda u jednini (hrWaC i srWaC).

(II) Vidski parnjaci

Analiza uzoraka provedena s obzirom na kriterij posjedovanja obaju vidskih parnjaka pokazala je da je zastupljenost pridjeva koji posjeduju i određenu i neodređenu pridjevsku formu (hrWaC: 47 %; srWaC 46 %) te pridjeva koji posjeduju samo određenu pridjevsku formu (hrWaC: 53 %; srWaC 54 %) u hrWaC-u i srWaC-u podjednaka (Tablica 11).

Oba vidska parnjaka	Određeni pridjevi (m. r. jd.)	
	hrWaC	srWaC
DA	175 (46,79 %)	138 (46 %)
NE	199 (53,21 %)	162 (54 %)
Σ	374 (100 %)	300 (100 %)

Tablica 11. Zastupljenost određenih pridjeva (m. r. jd.) koji posjeduju oba vidska parnjaka, odnosno samo određenu pridjevsku formu (hrWaC i srWaC).

Graf 2. Grafički prikaz podataka iz Tablice 11. Zastupljenost određenih pridjeva (m. r. jd.) koji posjeduju oba vidska parnjaka, odnosno samo određenu pridjevsku formu (hrWaC i srWaC).

(III) Sintaktičke funkcije

Analiza uzoraka provedena s obzirom na kriterij sintaktičke funkcije određenih pridjeva, čiji su rezultati prikazani u Tablici 12, pokazala je da je frekventnost pridjevskih formi u sklopu (1) imenskoga predikata (hrWaC: 5 %; srWaC 7 %) i (2) imenskoga predikatnoga proširka vrlo niska (hrWaC: 0 %; srWaC: 1 %). (3) Primjeri određenih pridjeva u funkciji glave imenskoga izraza nisu potvrđeni u analiziranim uzorcima. Određeni pridjevi koji su (4) sastavnice imenskih izraza (svih vrsta osim predikatskih) s mogućnošću slobodnoga izbora vidske forme čine 77 % primjera u uzorku iz hrWaC-a te 72 % primjera u uzorku iz srWaC-a. Pridjevi u funkciji (5) sastavnice ustaljenih fraza i složenih terminoloških jedinica zastupljeni su u 5 % primjera u uzorcima iz hrWaC-a i srWaC-a, dok su pridjevi u funkciji (6) sastavnice složenih vlastitih imena u hrWaC-u zastupljeni u 13 % primjera, a u srWaC-u u 15 % primjera.

Za potrebe preispitivanja Hipoteze 1 u Tablici 13 slijedi prikaz zastupljenosti sastavnica imenskoga predikata koji imaju oba vidska parnjaka, odnosno samo određenu vidsku formu. Kada je riječ o imenskome predikatnome proširku, svega po jedan primjer iz hrWaC-a i srWaC-a imaju obje vidske forme.

(IV) Status (ne)određenosti

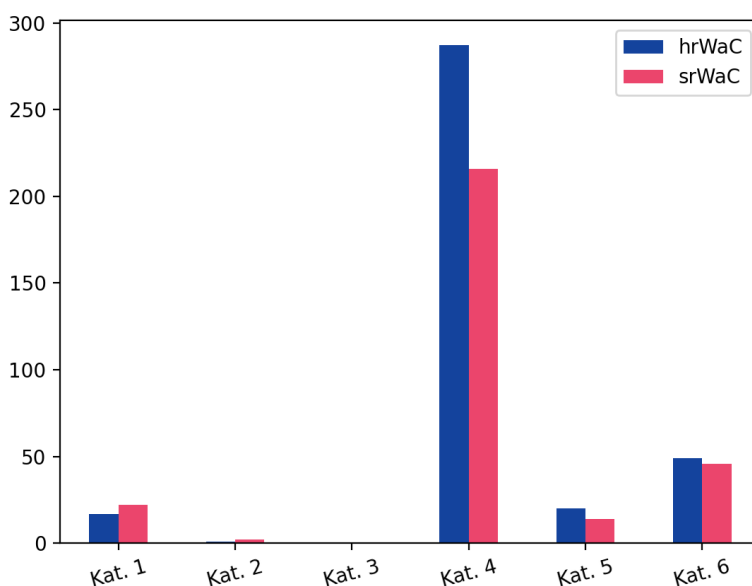
Analiza statusa (ne)određenosti imenskih izraza u sklopu kojih se pojavljuju određeni pridjevi odnosi se isključivo na primjere pridjeva četvrte sintaktičke kategorije (sastavnice imenskih izraza svih vrsta osim predikatskih s mogućnošću slobodnoga izbora vidske forme). Analiza uzoraka provedena s obzirom na status (ne)određenosti imenskoga izraza pokazala je da se određeni pridjevi pojavljuju u podjednakome omjeru u sklopu imenskih izraza određenoga statusa (hrWaC: 44 %; srWaC: 48 %) i neodređenoga statusa (hrWaC: 56 %; srWaC: 52 %) (Tablica 14).

Oko polovice primjera određenih pridjeva četvrte sintaktičke kategorije ima oba vidska parnjaka (hrWaC i srWaC: 47 %) (Tablica 15). Dakle, u tome postotku slučajeva govornici su imali mogućnost slobodnoga izbora vidske forme pridjeva s obzirom na status (ne)određenosti imenskoga izraza.

Udio primjera određenih pridjeva koji posjeduju oba vidska parnjaka u sklopu imenskih izraza neodređenoga statusa (hrWaC: 60 %; srWaC: 57 %) malo je veći od njihova udjela u sklopu imenskih izraza određenoga statusa (hrWaC: 40 %; srWaC: 43 %) (usp. Tablica 16).

Redni. br. sintaktičke kategorije	Određeni pridjevi (m. r. jd.)	
	hrWaC	srWaC
1	17 (4,55 %)	22 (7,33 %)
2	1 (0,27 %)	2 (0,67 %)
3	0 (0 %)	0 (0 %)
4	287 (76,74 %)	216 (72 %)
5	20 (5,35 %)	14 (4,67 %)
6	49 (13,10 %)	46 (15,33 %)
Σ	374 (100 %)	300 (100 %)

Tablica 12. Sintaktičke funkcije određenih pridjeva muškoga roda u jednini (hrWaC i srWaC) podijeljene u šest kategorija: (1) sastavnica imenskoga predikata; (2) sastavnica imenskoga predikatnoga proširka; (3) glava imenskoga izraza; (4) sastavnica imenskoga izraza (svih vrsta osim predikatskoga) s mogućnošću slobodnoga izbora vidske forme; (5) sastavnica ustaljenih fraza i terminoloških jedinica; (6) sastavnica složenih vlastitih imena.

Graf 3. Grafički prikaz podataka iz Tablice 12. Sintaktičke funkcije određenih pridjeva muškoga roda u jednini (hrWaC i srWaC) podijeljene u šest kategorija: (1) sastavnica imenskoga predikata; (2) sastavnica imenskoga predikatnoga proširka; (3) glava imenskoga izraza; (4) sastavnica imenskoga izraza (svih vrsta osim predikatskoga) s mogućnošću slobodnoga izbora vidske forme; (5) sastavnica ustaljenih fraza i terminoloških jedinica; (6) sastavnica složenih vlastitih imena.

	Određeni pridjevi (m. r. jd.) 1. sintaktička kategorija	
Oba vidska parnjaka	hrWaC	srWaC
DA	8 (47,06 %)	13 (59,09 %)
NE	9 (52,94 %)	9 (40,91 %)
Σ	17 (100 %)	22 (100 %)

Tablica 13. Zastupljenost određenih pridjeva (m. r. jd.) u sklopu imenskoga predikata koji imaju oba vidska parnjaka i samo određenu vidsku formu (hrWaC i srWaC).

	Određeni pridjevi (m. r. jd.) 4. sintaktička kategorija	
Status imenskoga izraza	hrWaC	srWaC
Neodređeni	160 (55,75 %)	112 (51,85 %)
Određeni	127 (44,25 %)	104 (48,15 %)
Σ	287 (100 %)	216 (100 %)

Tablica 14. Zastupljenost određenih pridjeva (m. r. jd.) u sklopu imenskih izraza neodređenoga i određenoga statusa (hrWaC i srWaC).

	Određeni pridjevi (m. r. jd.) 4. sintaktička kategorija	
Oba vidska parnjaka	hrWaC	srWaC
DA	136 (47,39 %)	102 (47,22 %)
NE	151 (52,61 %)	114 (52,78 %)
Σ	287 (100 %)	216 (100 %)

Tablica 15. Zastupljenost određenih pridjeva (m. r. jd.) četvrte sintaktičke kategorije s obama vidskim parnjacima te samo s određenom pridjevskom formom u imenskim izrazima određenoga i neodređenoga statusa (hrWaC i srWaC).

	Određeni pridjevi (m. r. jd.) s vidskim parnjacima	
Status imenskoga izraza	hrWaC	srWaC
Neodređeni	82 (60,29 %)	58 (56,86 %)
Određeni	54 (39,71 %)	44 (43,14 %)
Σ	136 (100 %)	102 (100 %)

Tablica 16. Zastupljenost određenih pridjeva (m. r. jd.) s obama vidskim parnjacima u imenskim izrazima neodređenoga i određenoga statusa (hrWaC i srWaC).

6.4.2. Neodređeni pridjevi

Analizom uzoraka od 400 KWIC-primjera neodređenih pridjeva muškoga roda u jednini iz mrežnih korpusa hrWaC i srWaC, koji su ručno anotirani s obzirom na njihova gramatička i pragmatička obilježja i funkcije, utvrdili smo da je 11 % primjera iz hrWaC-a te 16 % primjera iz srWaC-a nevažeće (primjeri ne odgovaraju opisu neodređenih pridjeva muškoga roda u jednini) (usp. Tablica 17). Shodno tome, statistička obrada podataka izvršena je nad važećim primjerima, a postoci u tabličnim prikazima (osim u Tablici 17) odnose se samo na njih.

	Neodređeni pridjevi (m. r. jd.)	
	hrWaC	srWaC
Nevažeći primjeri	42 (10,5 %)	65 (16,25 %)
Važeći primjeri	358 (89,5 %)	335 (83,75 %)
Σ	400 (100 %)	400 (100 %)

Tablica 17. Udio nevažećih i važećih primjera u analiziranim uzorcima neodređenih pridjeva muškoga roda u jednini (hrWaC i srWaC).

(I) Padežni oblici

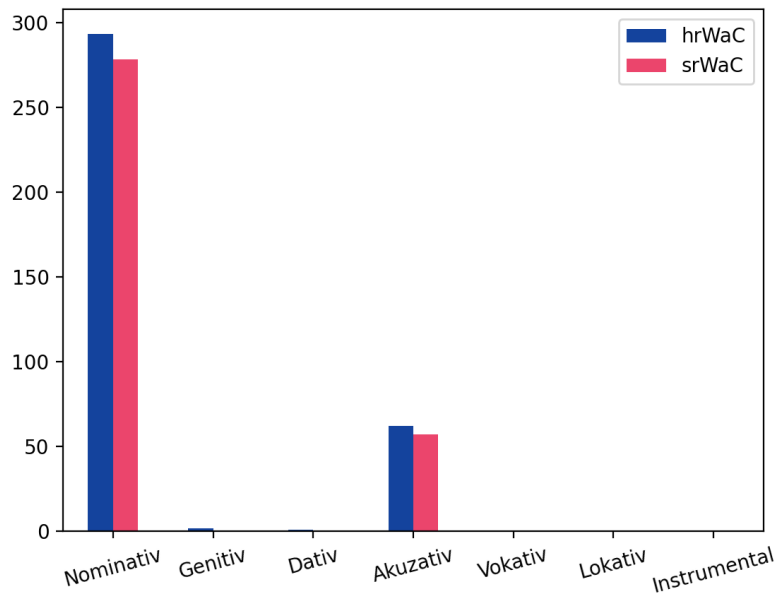
Provedena analiza pokazala je da se najveći udio određenih pridjeva muškoga roda u jednini u uzorcima iz hrWaC-a i srWaC-a pojavljuje u formi nominativa (hrWaC: 82 %; srWaC 83 %). Osim u nominativu, neodređeni pridjevski oblici pojavljuju se i u formi akuzativa – kada stoje uz imenicu s obilježjem neživosti, pa je na formalnome planu akuzativna forma jednaka nominativnoj (hrWaC i srWaC: 17 %). Neodređeni pridjevi u ostalim su padežima zabilježeni u manje od 1 % primjera (Tablica 18).

(II) Vidski parnjaci

Analiza uzoraka provedena s obzirom na kriterij posjedovanja oba vidska parnjaka pokazala je da je zastupljenost pridjeva koji posjeduju određenu i neodređenu pridjevsku formu (hrWaC: 94 %; srWaC 96 %) te pridjeva koji posjeduju samo neodređenu pridjevsku formu (hrWaC: 6 %; srWaC 4 %) u hrWaC-u i srWaC-u gotovo ista (Tablica 19).

Neodređeni pridjevi (m. r. jd.)		
Padež	hrWaC	srWaC
N	293 (81,84 %)	278 (82,99 %)
G	2 (0,56 %)	0 (0 %)
D	1 (0,28 %)	0 (0 %)
A	62 (17,32 %)	57 (17,01 %)
V	0 (0 %)	0 (0 %)
L	0 (0 %)	0 (0 %)
I	0 (0 %)	0 (0 %)
Σ	358 (100 %)	335 (100 %)

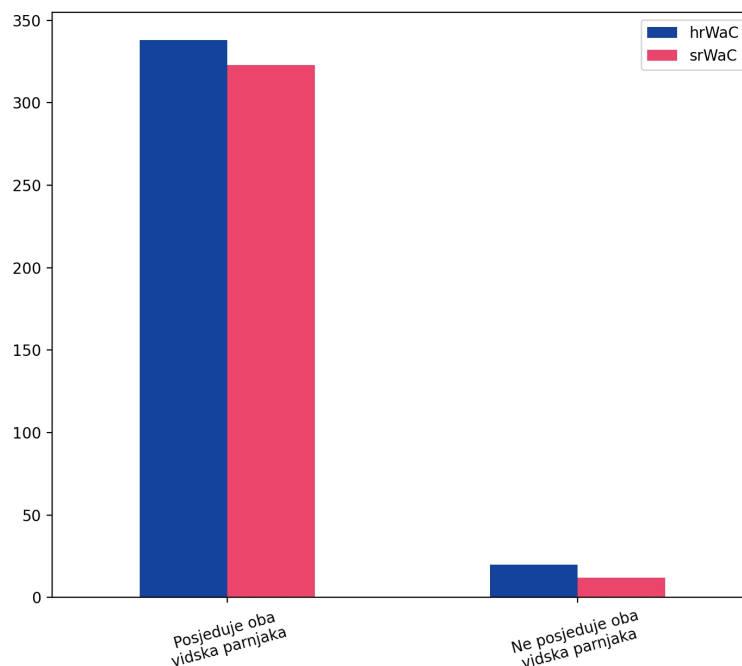
Tablica 18. Zastupljenost padežnih oblika u kojima se pojavljuju neodređeni pridjevi muškoga roda u jednini (hrWaC i srWaC).

Graf 4. Grafički prikaz podataka iz Tablice 18. Zastupljenost padežnih oblika u kojima se pojavljuju neodređeni pridjevi muškoga roda u jednini (hrWaC i srWaC).

Oba vidska parnjaka	Neodređeni pridjevi (m. r. jd.)	
	hrWaC	srWaC
DA	338 (94,41 %)	323 (96,42 %)
NE	20 (5,59 %)	12 (3,58 %)
Σ	358 (100 %)	335 (100 %)

Tablica 19. Zastupljenost neodređenih pridjeva (m. r. jd.) koji posjeduju oba vidska parnjaka, odnosno samo neodređenu formu (hrWaC i srWaC).

Graf 5. Grafički prikaz podataka iz Tablice 19. Zastupljenost neodređenih pridjeva (m. r. jd.) koji posjeduju oba vidska parnjaka, odnosno samo neodređenu formu (hrWaC i srWaC).

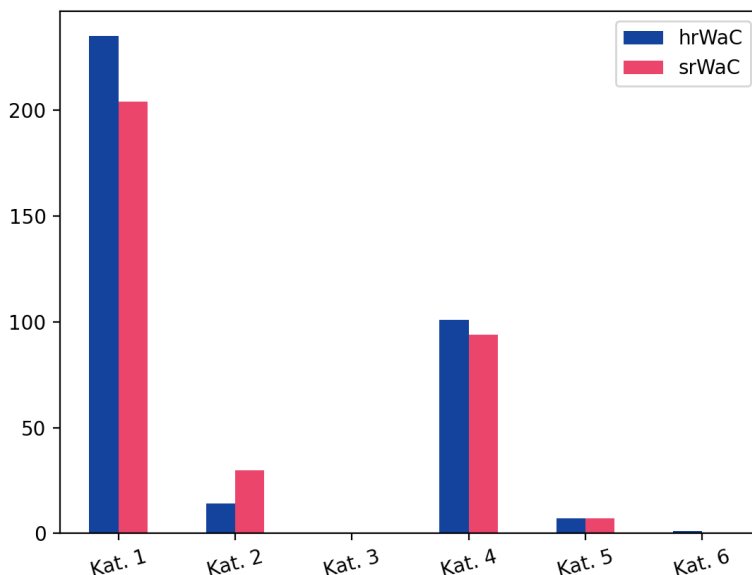
(III) Sintaktičke funkcije

Analiza uzoraka provedena s obzirom na kriterij sintaktičke funkcije pokazala je da se neodređeni pridjevi najčešće pojavljuju u sklopu (1) imenskoga predikata (hrWaC: 66 %; srWaC 61 %). Drugi po zastupljenosti su (4) neodređeni pridjevi koji su sastavnice imenskih izraza (svih vrsta osim predikatskih) s mogućnošću slobodnoga izbora vidske forme (hrWaC i srWaC: 28 %). Treći po zastupljenosti neodređeni su pridjevi u funkciji (2) sastavnice imenskoga predikatnoga proširka s 4 % primjera u hrWaC-u te 9 % primjera u srWaC-u. Nakon njih po zastupljenosti slijede neodređeni pridjevi koji su (5) sastavnice ustaljenih fraza i složenih terminoloških jedinica

(hrWaC: 2 %; srWaC 2 %). U ostale dvije sintaktičke funkcije neodređeni se pridjevi pojavljuju u manje od 1 % primjera ili potpuno izostaju (Tablica 20).

Redni. br. sintaktičke kategorije	Neodređeni pridjevi (m. r. jd.)	
	hrWaC	srWaC
1	235 (65,64 %)	204 (60,9 %)
2	14 (3,91 %)	30 (8,96 %)
3	0 (0 %)	0 (0 %)
4	101 (28,21 %)	94 (28,06 %)
5	7 (1,96 %)	7 (2,09 %)
6	1 (0,28 %)	0 (0 %)
Σ	358 (100 %)	335 (100 %)

Tablica 20. Sintaktičke funkcije neodređenih pridjeva (m. r. jd.) (hrWaC i srWaC) podijeljene u šest kategorija: (1) sastavnica imenskoga predikata; (2) sastavnica imenskoga predikatnoga proširka; (3) glava imenskoga izraza; (4) sastavnica imenskoga izraza (svih vrsta osim predikatskoga) s mogućnošću slobodnoga izbora vidске forme; (5) sastavnica ustaljenih fraza i terminoloških jedinica; (6) sastavnica složenih vlastitih imena.

Graf 6. Grafički prikaz podataka iz Tablice 20. Sintaktičke funkcije neodređenih pridjeva (m. r. jd.) (hrWaC i srWaC) podijeljene u šest kategorija: (1) sastavnica imenskoga predikata; (2) sastavnica imenskoga predikatnoga proširka; (3) glava imenskoga izraza; (4) sastavnica imenskoga izraza (svih vrsta osim predikatskoga) s mogućnošću slobodnoga izbora vidске forme; (5) sastavnica ustaljenih fraza i terminoloških jedinica; (6) sastavnica složenih vlastitih imena.

(IV) Status (ne)određenosti

Analiza statusa (ne)određenosti imenskih izraza u sklopu kojih se pojavljuju neodređeni pridjevi odnosi se isključivo na primjere pridjeva četvrte sintaktičke kategorije (sastavnice imenskih izraza svih vrsta osim predikatskih s mogućnošću slobodnoga izbora vidske forme). Analiza uzoraka provedena s obzirom na status (ne)određenosti pokazala je da se neodređeni pridjevi u znatno većoj mjeri pojavljuju u sklopu imenskih izraza neodređenoga statusa (hrWaC: 81 %; srWaC: 80 %) nego u sklopu imenskih izraza određenoga statusa (hrWaC: 19 %; srWaC: 20 %) (Tablica 21).

Status imenskoga izraza	Neodređeni pridjevi (m. r. jd.) 4. sintaktička kategorija	
	hrWaC	srWaC
Neodređeni	82 (81,19 %)	75 (79,79 %)
Određeni	19 (18,81 %)	19 (20,21 %)
Σ	101 (100 %)	94 (100 %)

Tablica 21. Zastupljenost neodređenih pridjeva (m. r. jd.) u sklopu imenskih izraza neodređenoga i određenoga statusa (hrWaC i srWaC).

U sklopu određenih i neodređenih imenskih izraza većina primjera neodređenih pridjeva ima oba vidska parnjaka (hrWaC: 82 % i srWaC: 90 %) (Tablica 22). Dakle, u tome su postotku slučajeva govornici imali mogućnost slobodnoga izbora vidske forme pridjeva s obzirom na status (ne)određenosti imenskoga izraza.

Oba vidska parnjaka	Neodređeni pridjevi (m. r. jd.) 4. sintaktička funkcija	
	hrWaC	srWaC
DA	83 (82,18 %)	85 (90,43 %)
NE	18 (17,82 %)	9 (9,57 %)
Σ	101 (100 %)	94 (100 %)

Tablica 22. Zastupljenost neodređenih pridjeva (m. r. jd.) s obama vidskim parnjacima te samo s neodređenom pridjevskom formom u imenskim izrazima određenoga i neodređenoga statusa (hrWaC i srWaC).

Udio primjera neodređenih pridjeva koji posjeduju oba vidska parnjaka u sklopu imenskih izraza neodređenoga statusa (hrWaC: 89 %; srWaC: 84 %) znatno je veći od njihova udjela u sklopu imenskih izraza određenoga statusa (hrWaC: 11 %; srWaC: 16 %) (Tablica 23).

Status imenskoga izraza	Neodređeni pridjevi (m. r. jd.) s vidskim parnjacima	
	hrWaC	srWaC
Neodređeni	74 (89,16 %)	71 (83,53 %)
Određeni	9 (10,84 %)	14 (16,47 %)
Σ	83 (100 %)	85 (100 %)

Tablica 23. Zastupljenost neodređenih pridjeva (m. r. jd.) s obama vidskim parnjacima u imenskim izrazima neodređenoga i određenoga statusa (hrWaC i srWaC).

6.5. Interpretacija rezultata analize

U ovome poglavlju slijedi interpretacija rezultata analize, koja je organizirana prema polaznim hipotezama istraživanja.

[Ne/određenost – H1]:

U sklopu imenskoga predikata i imenskoga predikatnoga proširka tipična je upotreba neodređenih pridjevskih oblika.

Analiza uzoraka pokazala je da su određeni pridjevi rijetka pojava u funkciji sastavnice imenskoga predikata (u ukupno 5 % važećih primjera u hrWaC-u te 7 % važećih primjera u srWaC-u, od čega tek polovicu primjera čine određeni pridjevi s obama vidskim parnjacima, usp. Tablice 12 i 13). S druge strane, neodređeni pridjevi u sklopu imenskoga predikata čine 66 % primjera iz hrWaC-a te 61 % primjera iz srWaC-a (usp. Tablica 20). Iz navedenih podataka proizlazi zaključak da se određeni pridjevi s obama vidskim parnjacima tek sporadično pojavljuju kao sastavnice imenskoga predikata, dok se neodređeni pridjevi najčešće pojavljuju upravo u toj sintaktičkoj funkciji. Kada je riječ o pridjevima koji su sastavnice imenskoga predikatnoga proširka, analiza uzoraka pokazala je da se određeni pridjevi s obama vidskim parnjacima gotovo uopće ne pojavljuju u toj sintaktičkoj funkciji (usp. Tablica 12). U uzorcima neodređenih pridjeva iz oba korpusa potvrđena je njihova zastupljenost u sklopu imenskoga predikatnoga proširka (hrWaC: 4 %; srWaC: 9 %, usp. Tablica 20). Rezultati dobiveni usporedbom podataka iz uzoraka određenih i neodređenih pridjeva iz obaju korpusa idu u prilog našoj prvoj hipotezi. Analiza korpusa sa sintaktičkom anotacijom omogućila bi detaljnije uvide u zastupljenost određenih i neodređenih pridjevskih formi u pojedinim sintaktičkim funkcijama.

[Ne/određenost – H2]:

U složenim vlastitim imenima te uz imenice u vokativu tipična je upotreba određenih pridjevskih oblika.

Analiza uzoraka neodređenih pridjeva iz oba korpusa pokazala je da se neodređeni pridjevi ne pojavljuju u sklopu složenih vlastitih imena (usp. Tablica 20). S druge strane, 13 % primjera određenih pridjeva iz hrWaC-a te 15 % primjera određenih pridjeva iz srWaC-a sastavnice su složenih vlastitih imena (usp. Tablica 12). Dobiveni rezultati u skladu su s dijelom hipoteze koji se odnosi na složena vlastita imena. Kada je riječ o imenskim izrazima u vokativu, ni u jednome uzorku nisu potvrđeni primjeri pridjeva u vokativnoj formi (usp. Tablice 12 i 20), stoga nije moguće donijeti zaključak o distribuciji određenih i neodređenih pridjeva u sklopu vokativnih imenskih izraza.

Što se tiče zastupljenosti određenih i neodređenih pridjeva u sklopu ustaljenih fraza i složenih terminoloških jedinica, analiza je pokazala da se u njihovu sastavu nešto češće pojavljuju određeni pridjevi (hrWaC i srWaC: 5 %) nego neodređeni pridjevi (hrWaC i srWaC: 2 %) (usp. Tablice 12 i 20). Moguće je da je navedena razlika odraz načelno veće zastupljenosti ustaljenih fraza i složenih terminoloških jedinica koje sadržavaju određeni pridjev u hrvatskome i srpskome jeziku. To je pretpostavka kojoj bi valjalo posvetiti zasebno istraživanje.

[Ne/određenost – H3]:

Određeni pridjevi koriste se u sklopu imenskih izraza određenoga i neodređenoga statusa, stoga nisu u funkciji gramatičkoga markera određenosti.

Analiza uzoraka s primjerima određenih pridjeva iz hrWaC-a i srWaC-a potvrdila je da se određeni pridjevi podjednako često koriste u sklopu imenskih izraza određenoga statusa (hrWaC: 44 %; srWaC: 48 %) i neodređenoga statusa (hrWaC: 56 %; srWaC: 52 %) (usp. Tablica 14). Pritom tek polovinu tih primjera čine pridjevi s obama vidskim parnjacima (hrWaC i srWaC: 47 %, usp. Tablica 15). U sklopu imenskih izraza neodređenoga statusa 60 % primjera iz hrWaC-a te 57 % primjera iz srWaC-a čine određeni pridjevi s obama vidskim parnjacima. U ostalim slučajevima riječ je pridjevima koji imaju samo određenu formu (usp. Tablica 16). Iz navedenih rezultata proizlazi zaključak da se određeni pridjevi koriste u podjednakoj mjeri u sklopu imenskih izraza određenoga i neodređenoga statusa, što je u skladu s hipotezom prema kojoj njihova distribucija nije povezana sa semantičko-pragmatičkom kategorijom (ne)određenosti.

S druge strane, rezultati provedene analize potvrđuju povezanost distribucije neodređenih pridjeva i statusa (ne)određenosti imenskoga izraza čija su sastavnica. Naime, analiza je pokazala da su neodređeni pridjevi sastavnice 81 % (hrWaC), odnosno 80 % (srWaC) primjera imenskih izraza neodređenoga statusa. Pritom, većina tih primjera ima oba vidska parnjaka (hrWaC: 82 %; srWaC: 90 %), što znači da su govornici imali mogućnost izbora određene ili neodređene pridjevske forme. U 11 % (hrWaC), odnosno 16 % (srWaC) takvih slučajeva govornici su upotrijebili

neodređeni pridjev u sklopu određenoga imenskoga izraza (usp. Tablice 21 i 22). Navedeni rezultati idu u prilog našoj četvrtoj hipotezi:

[Ne/određenost – H4]:

Neodređeni pridjevi tipično se koriste u sklopu imenskih izraza neodređenoga statusa, stoga su potencijalno u funkciji gramatičkoga markera neodređenosti.

S obzirom na to da rezultati provedene analize ukazuju na relativno dosljednu upotrebu neodređenih pridjeva u sklopu imenskih izraza neodređenoga statusa, zaključujemo da je tumačenje neodređenih pridjeva kao markera neodređenosti imenskih izraza opravdanije od tumačenja određenih pridjeva kao markera određenosti.

Nastavno na dobivene rezultate naknadno smo proveli anotaciju i analizu pridjeva u sklopu neodređenih imenskih izraza s obzirom na njihovu (ne)referencijalnu upotrebu. Dodatnu smo analizu proveli s ciljem utvrđivanja potencijalne veze između obilježja [+/- referencijalnost] i distribucije određenih i neodređenih pridjeva u imenskim izrazima neodređenoga statusa (usp. Tablica 24). Analiza je pokazala da se određeni pridjevi u referencijalno i nereferecijalno upotrijebljenim imenskim izrazima neodređenoga statusa pojavljuju u podjednakoj mjeri (hrWaC: 52 % ↔ 48 %; srWaC: 59 % ↔ 42 %). S druge strane, neodređeni pridjevi češće se pojavljuju u nereferecijalno upotrijebljenim imenskim izrazima neodređenoga statusa (hrWaC: 73 %; srWaC: 80 %) nego u referencijalno upotrijebljenim imenskim izrazima neodređenoga statusa (hrWaC: 27 %; srWaC: 20 %). Drugim riječima, rezultati provedene analize ukazuju na to da je upotreba neodređenih pridjeva u sklopu imenskih izraza neodređenoga statusa učestalija u slučajevima kada je imenski izraz upotrijebljen nereferecijalno. Ovu bi pretpostavku valjalo dodatno provjeriti na većemu uzorku imenskih izraza neodređenoga statusa koji sadržavaju neodređeni pridjev.

[Ne/određenost – H5]:

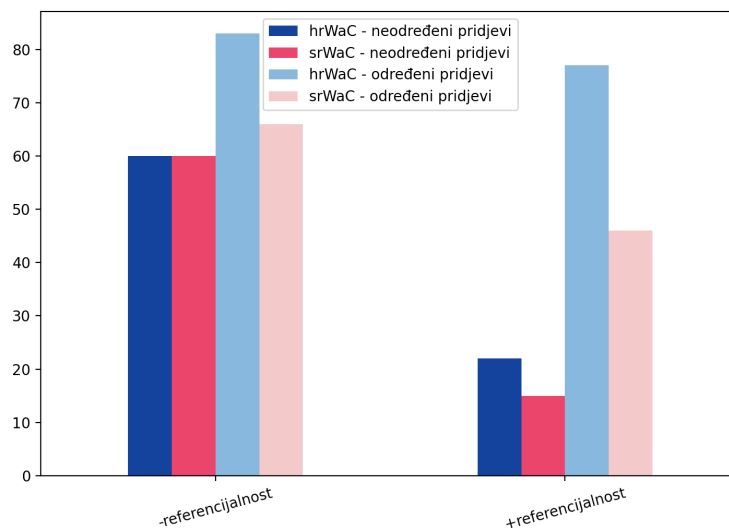
Određeni pridjevski oblici zamijenili su neodređene pridjevske oblike u kosim padežima.

Podaci iz Tablice 18 pokazuju da u uzorcima neodređenih pridjeva iz hrWaC-a i srWaC-a prevladavaju primjeri u nominativnoj formi (hrWaC: 82 %; srWaC: 83 %). Osim njih u obama je uzorcima potvrđeno 17 % primjera u akuzativnoj formi, s time da je u svim slučajevima riječ o formi jednakoj nominativnoj. Primjeri neodređenih pridjeva u ostalim padežnim formama nisu potvrđeni ni u hrWaC-u ni u srWaC-u. S druge strane, u uzorcima određenih pridjeva iz hrWaC-a i srWaC-a potvrđeni su primjeri u svim padežnim oblicima. U Tablici 25 prikazana je padežna distribucija određenih i neodređenih pridjeva u imenskim izrazima neodređenoga statusa. Iz nje

je razvidno da se u imenskim izrazima neodređenoga statusa u kosim padežima pojavljuju isključivo određeni pridjevi, što je zasigurno jedan od razloga njihove zastupljenosti u imenskim izrazima neodređenoga statusa. Taj podatak dokazuje da su određeni pridjevski oblici doista potpuno zamijenili neodređene pridjevske oblike u kosim padežima (uz iznimku akuzativa kada je A=N). Međutim, podaci potvrđuju i to da su djelomice zamijenili i neodređene pridjevske oblike u nominativu.

(Ne)referencijalnost	Imenski izrazi neodređenoga statusa			
	Neodređeni pridjevi		Određeni pridjevi	
	hrWaC	srWaC	hrWaC	srWaC
[-referencijalnost]	60 (73,17 %)	60 (80 %)	83 (51,88 %)	66 (58,93 %)
[+referencijalnost]	22 (26,83 %)	15 (20 %)	77 (48,13 %)	46 (41,07 %)
Σ	82 (100 %)	75 (100 %)	160 (100 %)	112 (100 %)

Tablica 24. Zastupljenost određenih i neodređenih pridjeva (m. r. jd.) u imenskim izrazima neodređenoga statusa s obzirom na obilježje (ne)referencijalnosti (hrWaC i srWaC).

Graf 7. Grafički prikaz podataka iz Tablice 24. Zastupljenost određenih i neodređenih pridjeva (m. r. jd.) u imenskim izrazima neodređenoga statusa s obzirom na obilježje (ne)referencijalnosti (hrWaC i srWaC).

Imenski izrazi neodređenoga statusa					
		Neodređeni pridjevi		Određeni pridjevi	
Padež	hrWaC	srWaC	hrWaC	srWaC	
N	29 (35,37 %)	33 (44 %)	36 (22,50 %)	22 (19,64 %)	
G	1 (1,22 %)	0 (0 %)	45 (28.13 %)	44 (39,29 %)	
D	1 (1,22 %)	0 (0 %)	4 (2,50 %)	3 (2,68 %)	
A	51 (62,20 %)	42 (56 %)	37 (23,13 %)	22 (19,64 %)	
V	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	
L	0 (0 %)	0 (0 %)	21 (13,13 %)	13 (11,61 %)	
I	0 (0 %)	0 (0 %)	17 (10,63 %)	8 (7,14 %)	
Σ	82 (100 %)	75 (100 %)	160 (100 %)	112 (100 %)	

Tablica 25. Zastupljenost padežnih oblika u kojima se pojavljuju određeni pridjevi (m. r. jd.) u sklopu imenskih izraza neodređenoga statusa (hrWaC i srWaC).

[Ne/određenost – H6]:

Upotreba neodređenih pridjeva frekventnija je na hrvatskome govornome području nego na srpskome govornome području.

Usporedna analiza podataka iz hrWaC-a i srWaC-a nije pokazala nikakva značajna odstupanja među upotrebnim obilježjima i pragmatičkim funkcijama određenih i neodređenih pridjeva. Unatoč tome što je srpska književnojezična norma načelno nešto liberalnija po pitanju upotrebe određenih i neodređenih pridjeva (s obzirom na kategoriju (ne)određenosti) u odnosu na hrvatsku (usp. Karlič 2017), ta se razlika ne odražava na jezičnoj građi koju obuhvaćaju mrežni korpusi hrWaC i srWaC.

U nastavku slijedi Tablica 26 s prikazom hipoteza i sažetkom rezultata provedenoga istraživanja.

(NE)ODREĐENOST			
Br.	Hipoteza	Rezultat	Analiza je pokazala da:
H1	U sklopu imenskoga predikata i imenskoga predikatnoga proširka tipična je upotreba neodređenih pridjevskih oblika.	Potvrđeno	Određeni pridjevi s obama vidskim pamjacija tek se sporadično koriste u funkciji sastavnice imenskoga predikata (≤ 7 % primjera) i imenskoga predikatnoga proširka (≤ 1 % primjera). U ostalim se slučajevima u tim funkcijama koriste neodređeni pridjevi.
H2	U složenim vlastitim imenima te uz imenice u vokativu tipična je upotreba određenih pridjevskih oblika.	Djelomično potvrđeno	Određeni pridjevi koriste se u sklopu složenih vlastitih imena, dok se neodređeni ne koriste. U analiziranim uzorcima nisu potvrđeni primjeri pridjeva u vokativnoj formi.
H3	Određeni pridjevi koriste se u sklopu imenskih izraza određenoga i neodređenoga statusa, stoga nisu u funkciji gramatičkoga markera određenosti.	Potvrđeno	Određeni pridjevi podjednako se često koriste u sklopu imenskih izraza određenoga i neodređenoga statusa.
H4	Neodređeni pridjevi tipično se koriste u sklopu imenskih izraza neodređenoga statusa, stoga su potencijalno u funkciji gramatičkoga markera neodređenosti.	Potvrđeno	U ≥ 80 % slučajeva neodređeni se pridjevi koriste u sklopu neodređenih imenskih izraza.
H5	Određeni pridjevski oblici zamijenili su neodređene pridjevske oblike u kosim padežima.	Potvrđeno	U analiziranim uzorcima neodređenih pridjeva prevladavaju primjeri u nominativu (≥ 82 %) i akuzativu u slučajevima kada je formalno A=N (17 % primjera). Primjeri u ostalim padežnim oblicima nisu potvrđeni.
H6	Upotreba neodređenih pridjeva frekventnija je na hrvatskome govornome području nego na srpskome govornome području.	Nije potvrđeno	Usporedna analiza podataka iz hrWaC-a i srWaC-a nije pokazala nikakva značajna odstupanja među upotrebnim obilježjima i pragmatičkim funkcijama određenih i neodređenih pridjeva.

Tablica 26. Sažeti prikaz hipoteza i rezultata istraživanja.

6.6. Zaključci

Iz rezultata korpusne analize gramatičkih i pragmatičkih obilježja i funkcija određenih i neodređenih pridjeva muškoga roda u jednini, provedene na uzorcima iz mrežnih korpusa hrWaC i srWaC, proizašli su sljedeći zaključci:

(1) Određeni pridjevi s obama vidskim parnjacima u rijetkim su slučajevima sastavnice imenskoga predikata, dok se neodređeni pridjevi najčešće pojavljuju upravo u toj sintaktičkoj funkciji.

(2) Određeni pridjevi s obama vidskim parnjacima u pravilu ne vrše funkciju sastavnice imenskoga predikatnoga proširka, dok je u uzorcima neodređenih pridjeva potvrđena njihova zastupljenost u toj sintaktičkoj funkciji.

(3) U sklopu složenih vlastitih imena koriste se određeni pridjevi, osim u slučajevima kada pridjev ne posjeduje određenu formu.

(4) U sklopu ustaljenih fraza i složenih terminoloških jedinica frekventnija je upotreba određenih pridjeva.

(5) Određeni pridjevi u podjednakoj se mjeri koriste u sklopu imenskih izraza određenoga i neodređenoga statusa, stoga njihova distribucija nije povezana s kategorijom (ne)određenosti. Drugim riječima, određeni pridjevi nisu markeri određenosti imenskih izraza.

(6) Neodređeni pridjevi tipično se koriste u imenskim izrazima neodređenoga statusa, stoga je njihova distribucija povezana s kategorijom (ne)određenosti. Drugim riječima, izborom neodređene forme pridjeva s obama vidskim parnjacima u imenskome izrazu u pravilu se upućuje na njegov neodređeni status.

(7) Pragmatičke funkcije i distribucija određenih i neodređenih pridjeva podudarne su u uzorcima iz hrWaC-a i srWaC-a.

Hipotezu o tipičnoj upotrebi određenih pridjevskih formi u sklopu imenskih izraza u vokativu nije bilo moguće preispitati na analiziranim uzorcima jer u njima nisu potvrđeni takvi primjeri. Tu bi hipotezu valjalo provjeriti ciljno na uzorku pridjeva u vokativnoj formi.

Analiza međuzavisnosti između distribucije pridjeva oba vida u sklopu imenskih izraza neodređenoga statusa i njihove ne/referencijalne upotrebe ukazuje na tendenciju frekventnije upotrebe neodređenih pridjeva u sklopu nereferecijalno upotrijebljenih imenskih izraza.